

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

People's Participation in the Local Development of Sai Ma Subdistrict

Municipality, Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province

พรรณี บุมิ¹ และพิชิต รัชตพิบูลภ²

Panee Bume and Pichit Ratchatapibhunphob

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

² ผู้อำนวยการประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์

E-mail: cakeka22@gmail.com, pichit9999@yahoo.co.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี 2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลไทรมา อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไปตามเขตการปกครองทั้ง 6 หมู่บ้าน จำนวน 393 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบ (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) การทดสอบ ความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการของเชฟเฟ และ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณด้วยวิธี Multiple Regression Analysis: Enter ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์มีค่าเฉลี่ยระดับประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านการวางแผน ด้านการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยระดับประสิทธิภาพในระดับปานกลาง และด้านการติดตามประเมินผลมีค่าเฉลี่ยระดับประสิทธิภาพในระดับน้อย ในส่วนของผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมาเมื่อจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนและชุมชนมีความคิดเห็นแตกต่างกันที่นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมของประชาชน การพัฒนาท้องถิ่น

Abstract

This research aimed to 1) Study the levels of people's participation in the local development of Sai Ma Subdistrict Municipality, Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province 2) Compare the people's participation in the local development of Sai Ma Subdistrict Municipality, Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province, classified by personal factors. The sample used in this research included 393 residents aged over 18 years old in 6 villages according to the administrative district in Sai Ma Subdistrict Municipality, Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province. The tool used in the research was questionnaire. The statistics used in the data analysis included Frequency, Percentage, Mean, Standard Deviation, t-test, One-way ANOVA, Scheffe's method, and Multiple Regression Analysis: Enter. The research findings revealed that people's participation in the local development of Sai Ma Subdistrict Municipality, Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province, overall was at fair level. The consideration in each dimension revealed the following: on

benefit, the mean of the levels of efficiency was at high level; on reception of information and news, planning, and operation, the mean of the levels of efficiency was at fair level; and on evaluation, the mean of the levels of efficiency was at low level. The study findings of the comparison of the levels of people's participation in the local development of Sai Ma Subdistrict Municipality, classified by personal factors, revealed that gender, age, education, occupation, salary, and community had different opinions at the statistical significance of .05.

Keywords: People's participation, Local development

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพุทธศักราช 2550 มาตรา 78 (3) กล่าวว่าไว้ว่า รัฐต้องกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นพึ่งตนเองและตัดสินใจในกิจการท้องถิ่นของตนเอง พัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ ตลอดจนโครงสร้างพื้นฐานด้านสารสนเทศในท้องถิ่นขนาดใหญ่โดยคำนึงถึงเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นนั้น รัฐจึงได้เพิ่มบทบาทอำนาจหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการบริหารจัดการแทนเพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างถูกต้องรวดเร็วและทั่วถึง แต่เงื่อนไขที่สำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานกระจายอำนาจดังกล่าว ประสบผลสำเร็จคือการมีส่วนร่วมของประชาชนที่จะเข้ามาร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมดำเนินการกิจและร่วมตรวจสอบองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างโปร่งใสเกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน โดยมีคณะกรรมการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ก.ก.อ.) ทำหน้าที่กำหนดอำนาจและหน้าที่การจัดสรรภาษีอากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยคำนึงถึงการกระจายอำนาจเพิ่มขึ้นให้กับท้องถิ่นเป็นสำคัญ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2550, หน้า 2) และตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560 ตามมาตรา 43 บุคคลและชุมชนย่อมมีสิทธิ (1) อนุรักษ์ พัฒนา หรือส่งเสริมภูมิปัญญา ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและจารีตประเพณีอันดีงามทั้งของท้องถิ่นและของชาติ (2) จัดการบำรุงรักษาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ (3) เข้าชื่อขึ้นเพื่อเสนอแนะต่อหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการใดอันจะเป็นประโยชน์ต่อประชาชน หรือชุมชนหรือคณาธิปไตยในการดำเนินการใดอันจะกระทบต่อความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของประชาชนหรือชุมชนและได้รับแจ้งผลการพิจารณาโดยรวดเร็ว ทั้งนี้ หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาข้อเสนอแนะนั้นโดยให้ประชาชนที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการพิจารณาด้วยตามวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ (4) จัดให้มีระบบสวัสดิการของชุมชน สิทธิของบุคคลและชุมชนตามวรรคหนึ่ง หมายความว่ารวมถึงสิทธิที่จะร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือรัฐในการดำเนินการดังกล่าวด้วย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560, หน้า 12) มาตรา 78 รัฐพึงส่งเสริมให้ประชาชนและชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศด้านต่างๆ การจัดทำบริการสาธารณะทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่น การตรวจสอบการใช้อำนาจรัฐ การต่อต้านการทุจริตและประพฤติมิชอบรวมตลอดทั้งการตัดสินใจทางการเมืองและการอื่นใดบรรดาที่อาจมีผลกระทบต่อประชาชนหรือชุมชน (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560, หน้า 20) มาตรา 253 ในการดำเนินงานให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สภาท้องถิ่นและผู้บริหารท้องถิ่น เปิดเผยข้อมูลและรายงานผลการดำเนินงานให้ประชาชนทราบรวมถึงมีกลไกให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมด้วย ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย, 2560, หน้า 75) นอกจากนี้รัฐบาลไทยยังมีนโยบายที่จะกระตุ้นและส่งเสริมให้มีการตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นจากพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน พ.ศ.2534 ประเทศไทยได้จัดระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน ออกเป็น 3 ส่วน คือ ราชการส่วนกลางหมายถึง หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการกำหนดนโยบายในการบริหารประเทศ ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม ราชการส่วนภูมิภาค หมายถึง หน่วยงานราชการที่ได้รับมอบอำนาจจากหน่วยงานส่วนกลางให้ไปปฏิบัติหน้าที่ในพื้นที่ส่วนต่างๆ ของประเทศและทำหน้าที่กำกับดูแลการปกครองส่วนท้องถิ่นให้ปฏิบัติหน้าที่โดยไม่ขัดต่อระเบียบ กฎหมายหรือฝ่าฝืนต่อความเรียบร้อยของประชาชน ได้แก่ จังหวัด อำเภอ และ ราชการท้องถิ่น หมายถึง หน่วยงานที่รัฐบาลกระจายอำนาจให้คนในท้องถิ่นบริหารงานเพื่อแก้ไขปัญหาพัฒนาและให้บริการแก่

คนในท้องถิ่น ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมี 5 รูปแบบ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด เทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบล กรุงเทพมหานคร และเมืองพัทยา

จากที่มาของรัฐธรรมนูญดังกล่าวถือว่าเป็นนิมิตหมายที่ดีของภาคราชการ ภาคประชาชน และภาคเอกชนในการที่จะประสานความร่วมมือกันเพื่อทำให้การเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยเข้มแข็งทัดเทียมนานาอารยประเทศได้ ระบอบประชาธิปไตย (Democracy) ถือเป็นรูปแบบการปกครองที่ดีที่สุดที่ทั่วโลกยอมรับกัน ฉะนั้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของประชาชนจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ ทั้งนี้เพราะนอกจากจะสอดคล้องกับวิถีทางของการบริหารตามปรัชญาประชาธิปไตยแล้วยังก่อให้เกิดผลดีต่อหมู่คณะและผลงานขององค์กรด้วย นอกจากนี้ตามความเข้าใจของนักวิชาการบางคนเห็นว่าการมีส่วนร่วมตามครรลองของประชาธิปไตยไม่เพียงแต่เป็นสิ่งที่จำเป็นเท่านั้นหากยังเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้อีกด้วยในสภาวะการณ์ปัจจุบัน จากสถานการณ์ของประเทศไทยได้มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมากทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงและทางอ้อมต่อวิถีการดำรงชีพของประชาชน ทั้งนี้ เพื่อให้การบริหารงานและการให้บริการสาธารณะของรัฐเป็นไปด้วยความคล่องตัวมีประสิทธิภาพและสามารถตอบสนองต่อปัญหาและความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้นเทศบาลเป็นหน่วยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบหนึ่งที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึง (ฉบับที่ 14) พ.ศ.2562 เป็นรูปแบบของการปกครองที่เกิดจากการกระจายอำนาจการปกครองจากส่วนกลางไปยังท้องถิ่นเพื่อวัตถุประสงค์ในอันที่จะให้ประชาชนในท้องถิ่นได้มีโอกาสการเรียนรู้และดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในการปกครองท้องถิ่นด้วยตัวเองเพื่อตอบสนองต่อการแก้ไขปัญหาความต้องการของประชาชนในท้องถิ่น

โดยเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีลักษณะพื้นที่และสภาพแวดล้อมเป็นแบบชุมชนเมืองผสมเกษตรกรรมเนื่องจากพื้นที่บางส่วนของพื้นที่เป็นประชากรพื้นถิ่นดั้งเดิมยังคงประกอบอาชีพชาวสวนสืบทอดมา มีพื้นที่ 8.14 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 5,090 ไร่จำนวนประชากรทั้งหมดในพื้นที่ 23,333 คน แยกเป็นชาย จำนวน 10,763 คน คิดเป็นร้อยละ 46.12 หญิง จำนวน 12,570 คน คิดเป็นร้อยละ 53.88 จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 15,567 ครัวเรือน มีความหนาแน่นเฉลี่ย 2,829.36 คน/ตารางกิโลเมตร มีการแบ่งเขตชุมชนในพื้นที่เป็น 10 ชุมชน 6 หมู่ ซึ่งปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการบริหารงานของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี พบว่าประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ในการวางแผน ในการปฏิบัติการ และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์กับเทศบาลตำบลไทรมาเป็นประชาชนเฉพาะกลุ่มและเป็นกลุ่มซ้ำเดิมในทุกครั้งที่มีการประชุมประชาคม เช่น กลุ่มคณะกรรมการชุมชน อสม.และการดำเนินงานของเทศบาลตำบลไทรมานั้นเป็นการบริหารที่ส่วนใหญ่มาจากความต้องการของผู้ใด ประชาชนหรือนักการเมืองท้องถิ่น ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเรื่องใดบ้าง จากเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาว่าประชาชนมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมากน้อยเพียงไรและความคิดเห็นของประชาชนในการมีส่วนร่วมต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมามีมากน้อยแค่ไหน เนื่องจากผู้ศึกษาอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่รับผิดชอบของเทศบาลตำบลไทรมาและได้มีโอกาสสัมผัสกับการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล ไทรมาในฐานะพนักงานเทศบาลจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้ให้เกิดประโยชน์ในตำบลไทรมาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบล ไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

กลุ่มตัวอย่างที่เป็นประชาชนในตำบลไทรมา จำนวน 393 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 250 คิดเป็นร้อยละ 63.6 มีอายุ 51 - 60 ปี จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 51.1 การศึกษาอยู่ในระดับอนุปริญญา จำนวน 199 คน คิดเป็นร้อยละ 50.6 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 มีรายได้ต่อเดือน 10,001 - 30,000 บาท จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 44.3

ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (2.91) เมื่อพิจารณาโดยจำแนกเป็นรายด้านพบว่าด้านการรับผลประโยชน์อยู่ในระดับมาก (3.71) รองลงมา ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารอยู่ในระดับปานกลาง (3.49) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ด้านการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย (2.23)

ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับอยู่ในระดับปานกลาง (3.43) เมื่อพิจารณาโดยจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ท่านได้รับรู้ข้อมูลข่าวสารทันต่อเหตุการณ์มากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมาก (4.41) รองลงมา ท่านมีส่วนร่วมในการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร กิจกรรม โครงการ งบประมาณต่างๆ จากทางเทศบาลตำบลไทรมาว่าดำเนินการประสบผลสำเร็จมากน้อยเพียงใด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (3.74) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ท่านได้รับข้อมูลข่าวสารต่างๆ จากเทศบาลตำบลไทรมา จนทำให้เกิดความรู้ ความเข้าใจต่อเป้าหมายและแนวคิดของการบริหารงานมากน้อยเพียงใดอยู่ในระดับปานกลาง (2.63)

ด้านการวางแผน พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับอยู่ในระดับปานกลาง (2.71) เมื่อพิจารณาโดยจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ท่านมีส่วนร่วมคิดและกำหนดแนวทางเพื่อแก้ไขและลดปัญหาในท้องถิ่น ท่านมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหาความต้องการในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมาก (3.52) รองลงมาท่านมีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบาย/โครงการ หรือกิจกรรม เพื่อใช้ในการพัฒนาท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (3.87) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ท่านมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับผู้บริหารท้องถิ่นและประชาชนในท้องถิ่น ท่านได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปรับปรุงการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย (1.86)

ด้านการดำเนินการ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ด้านการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับอยู่ในระดับปานกลาง (2.71) เมื่อพิจารณาโดยจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ท่านได้เข้าร่วมปฏิบัติตามนโยบาย แผนงาน โครงการหรือกิจกรรมที่อาศัยการบริหารส่วนท้องถิ่น และได้นำไปดำเนินการในท้องถิ่นให้บรรลุตามเป้าหมาย และท่านได้เป็นกรรมการในการดำเนินการตามโครงการและติดตามผลงาน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับปานกลาง (2.77) รองลงมาท่านได้เป็นกรรมการในการพิจารณางบประมาณตามโครงการ ท่านได้มีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพยากรส่วนตัวให้กับเทศบาลตำบลไทรมา เพื่อให้โครงการบรรลุผล เช่น บริจาคเงิน สิ่งของ และท่านได้มีส่วนร่วมประสานงาน

กับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ เช่น ประชาชนในท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในน้อย (1.86) เช่นกัน

ด้านการติดตามประเมินผล พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ด้านการติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับอยู่ในระดับน้อย (2.45) เมื่อพิจารณาโดยจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความโปร่งใสในการบริหารงานของเทศบาลตำบลไทรมา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมาก (3.52) รองลงมาท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผลการปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาของเทศบาลตำบลไทรมา ท่านมีส่วนร่วมในการประเมินผลงานในการบริหารงานของเทศบาลตำบลไทรมา ทั้งโครงการ/กิจกรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย (2.31) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ท่านมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและควบคุมการใช้ทรัพย์สินและงบประมาณของเทศบาลตำบลไทรมา ท่านมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล งบประมาณต่างๆ ของเทศบาลตำบลไทรมา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อย (2.06)

ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ด้านการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับอยู่ในระดับมาก (3.71) เมื่อพิจารณาโดยจำแนกเป็นรายข้อพบว่า ประชาชนได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาส่วนท้องถิ่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา เป็นต้น มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ในระดับมากที่สุด (4.55) รองลงมาประชาชนได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาส่วนท้องถิ่น ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมประเพณี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (3.89) ส่วนค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ประชาชนได้รับผลประโยชน์ในการพัฒนาส่วนท้องถิ่น ด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และพาณิชย์กรรม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง (2.91)

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามปัจจัยของบุคคล

ด้านเพศ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ด้านอายุ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ด้านระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ด้านอาชีพ ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอาชีพ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ด้านรายได้ต่อเดือน ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามรายได้ต่อเดือน โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ด้านชุมชน ผลการศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามชุมชน โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

สรุปและอภิปรายผล

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

1. ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากเทศบาลตำบลไทรมา มีการประชาสัมพันธ์ข่าวสารในหลายช่องทาง เช่น เสียงตามสาย รถประชาสัมพันธ์ เว็บไซต์ โลก ทำให้ประชาชนได้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร ทันท่วงทีและมีส่วนร่วมเผยแพร่ให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบจนทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจต่อเป้าหมายและแนวคิดของการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐธยาน์ จงคำ (2555) เรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางผังเมือง เพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนจอมทอง อำเภอมืองนนทบุรี จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมจาก

ประชาชนมีค่อนข้างน้อย สาเหตุเนื่องจากการรับทราบข้อมูลข่าวสารที่ไม่ครอบคลุมและยังขาดความเข้าใจใน เรื่องของการวางแผน เมือง

2. ด้านการวางแผน พบว่า ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคมท้องถิ่นที่เทศบาลตำบลไทรมาจัดขึ้นจึงได้ร่วมเสนอปัญหาความต้องการ ร่วมคิดและกำหนดแนวทางเพื่อ แก้ไขปัญหาในท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมบัติ ทัทธานี (2555) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมพบว่าประชาชนมี ส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ในระดับปานกลาง เมื่อแยกพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน โดยเรียงลำดับของค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือด้านการมีส่วนร่วมใน การดำเนินกิจกรรม และด้านการมีส่วนร่วมในการกำหนดปัญหา

3. ด้านการดำเนินการ พบว่า ด้านการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากประชาชนในพื้นที่ เทศบาลตำบลไทรมาได้มีส่วนร่วมในโครงการหรือกิจกรรมที่เทศบาลตำบลไทรมาจัดขึ้นจากความต้องการของประชาชนที่ประชุม ประชาคมและนำมาจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น 5 ปี แต่ไม่ได้มีส่วนร่วมในการเป็นกรรมการในการดำเนินการตามโครงการ ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร แสงศรี (2552) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลของ องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของ ประชาชนในการจัดทำ แผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล เกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ด้านการดำเนินการและด้านการติดตามและ ประเมินผลอยู่ใน ระดับน้อย

4. ด้านการติดตามประเมินผล พบว่า ด้านการติดตามประเมินผล มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับอยู่ในระดับน้อย เนื่องจาก ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลไทรมาสามารถตรวจสอบความโปร่งใสในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา ได้เพียงบาง เรื่องเท่านั้นจากการเผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ และมีเพียงบุคคลบางกลุ่ม เช่น ตัวแทนกรรมการชุมชนที่ได้เข้าร่วมเป็นคณะกรรมการ ติดตามผลบ้างเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัฐธรรมนูญ ทะนุก้า (2554) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนใน กระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง ตำบลเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงรายผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์และการมีส่วนร่วมในการติดตามและ ประเมินผล โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

5. ด้านการรับผลประโยชน์ พบว่า ด้านการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับอยู่ในระดับมาก เนื่องจากประชาชน ได้รับผลประโยชน์ในการบริหารส่วนท้องถิ่น ด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ถนน ไฟฟ้า ประปา มากที่สุด นอกจากนั้นยังได้รับ ผลประโยชน์ในการบริหารส่วนท้องถิ่น ด้านการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมประเพณี ด้านสาธารณสุขและสิ่งแวดล้อม ด้านการ ส่งเสริมคุณภาพชีวิต และด้านเศรษฐกิจ การท่องเที่ยว และพาณิชยกรรม อย่างเป็นรูปธรรมเห็นได้ชัดเจนจากโครงการที่เกิดขึ้นใน แต่ละปี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวันรักษ์ มิ่งมณีนาคนิ (Sisavanh Vongkatanegnou, 2555) ได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วมของประชาชนว่า การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองาน พัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมเป็นเครื่องรับรองว่า สิ่งที่มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดจะได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการ อย่างแท้จริงและมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เช่นกัน

การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยสถานภาพส่วนบุคคลที่ส่งต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาล ตำบลไทรมา อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยจำแนกตามตามปัจจัยส่วนบุคคล

ด้านเพศ ผลการศึกษาระดับระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอ เมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมเพศชาย และเพศหญิง มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญ เพราะเพศชายและเพศหญิงมีความสนใจในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมบัติ ทัทธานี (2555) ได้วิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี ผลจาก

การวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่าประชาชนมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้ง 4 ด้าน

ด้านอายุ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เพราะช่วงอายุที่แตกต่างกันมีผลต่อความสนใจในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทาพูน (2554) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระดับ .05

ด้านระดับการศึกษา ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากคนที่มีการศึกษาระดับสูงเห็นว่าการมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่นเป็นสิทธิของบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ แสงศรี (2552) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านอาชีพ ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามระดับอาชีพ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากความแตกต่างด้านอาชีพมีผลต่อการตัดสินใจและความสนใจ ใส่ใจในการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลวรรณ จันทาพูน (2554) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น : กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว อำเภอยางชุมน้อย จังหวัดศรีสะเกษ ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในภาพรวมต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ด้านรายได้ต่อเดือน ผลการศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลไทรมา อำเภอนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามรายได้ โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ เพราะรายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อความสนใจในเรื่องการพัฒนาท้องถิ่นที่ต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกพร แสงศรี (2552) ได้วิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุและอาชีพต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบล เกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงา ไม่แตกต่างกัน ประชาชนที่มีระดับการศึกษาและรายได้ต่างกัน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอเมือง จังหวัดพังงาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งนี้

1. ควรสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามประเมินผลในด้านการปฏิบัติงาน การบริหารงาน การตรวจสอบและควบคุมการใช้ทรัพย์สินและงบประมาณ และการติดตามประเมินผล งบประมาณต่างๆ ของเทศบาลตำบลไทรมาให้มากขึ้น

2. ควรมีสันับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเป็นกรรมการพิจารณาประมาณตามโครงการต่างๆ และให้ประชาชนมีส่วนร่วมประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุผลสำเร็จ เช่น ประชาชนในท้องถิ่นและหน่วยงานต่าง ๆ รวมทั้งมีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพยากรส่วนตัวให้กับเทศบาลตำบลไทรมา เพื่อให้โครงการบรรลุผล เช่น บริจาคเงินสิ่งของ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการเป็นคณะกรรมการพิจารณาประมาณ และคณะกรรมการในการดำเนินการตามโครงการต่างๆ เพื่อนำไปพัฒนาการบริหารงานและการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้นต่อไป

2. ควรนำผลวิจัยที่ได้ในครั้งนี้ไปปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ เพื่อนำไปพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการบริหารงานของเทศบาลตำบลไทรมาและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นๆ ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นกว่าเดิม

เอกสารอ้างอิง

- กนกพร แสงศรี. (2552). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาตำบลขององค์การบริหารส่วนตำบลเกาะปันหยี อำเภอมะนัง จังหวัดพังงา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต
- ณัฐธยาน์ จอคำ. (2555). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการวางแผนเมืองเพื่อจัดการสิ่งแวดล้อมชุมชนจอมทอง อำเภोजอมทอง จังหวัดเชียงใหม่*. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
- เทศบาลตำบลไทรมา. *ข้อมูลหน่วยงาน*. สืบค้น 7 พฤศจิกายน 2562, จาก <https://www.saima.go.th/history.php>.
- พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ.2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 14 พ.ศ.2562 สืบค้น 2 มกราคม 2563, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th>.
- รัฐกรณ์ ทะนุกการ. (2554). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโป่ง ตำบลเวียงป่าเป้า จังหวัดเชียงราย*. การศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550, *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก, 24 สิงหาคม 2550, หน้า 2
- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560, *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, 6 เมษายน 2560, หน้า 12
- วิไลวรรณ จันทาพูน. (2554). *การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น กรณีศึกษาองค์การบริหารส่วนตำบลบ้านแซว อำเภอยางตลาด จังหวัดร้อยเอ็ด*. การศึกษาอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.
- สมบัติ ทัทธานี. (2555). *การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอนองน่าน จังหวัดอุดรธานี*. การค้นคว้าอิสระ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- Vongkatanegnou, Sisavanh. (2555). *ทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม*. จาก <https://www.gotoknow.org/posts/482092>.